

Praktisch aan de
slag met de:
Geelpoot
Aziatische
hoornaar

12 maart 2025

21:00-22:15

Peter Hoogland

Bijenwerkgroep ATV Utrecht Zuid

Even voorstellen

Peter Hoogland

- Bijenwerkgroep ATV
- Utrecht Zuid
- Houten
- 5 seizoenen imkerervaring
- Docent aardrijkskunde/techniek VO
- Hoornaarjager

Doel van vanavond

Bestaande kennis delen, situatie in de omgeving van Utrecht stad helder krijgen, handvatten delen om de bestrijding AH volgend jaar praktisch vorm te geven.

**De Aziatische Hoornaar in Nederland = geen imker of
bijenprobleem**

**Het is een probleem voor de gehele biodiversiteit!
Minimaal 159 soorten vallen ten prooi.**

Planning

21:00

- Determinatie en levensloop
- Geografische verspreiding door de wereld > Europa > Nederland
- Beleid
- Leren nesten spotten met praktijkvoorbeelden
- Wiekpotten en voorjaarsvallen
- MyMaps
- Wat gaat u doen?

22:15 napraten en vragen

22:30 afsluiten van de bijeenkomst

Determinatie

Een foto op waarneming.nl is (vrijwel altijd) nuttiger dan een platgeslagen hoornaar!

Honingbij

Duitse wesp

Aziatische hoornaar

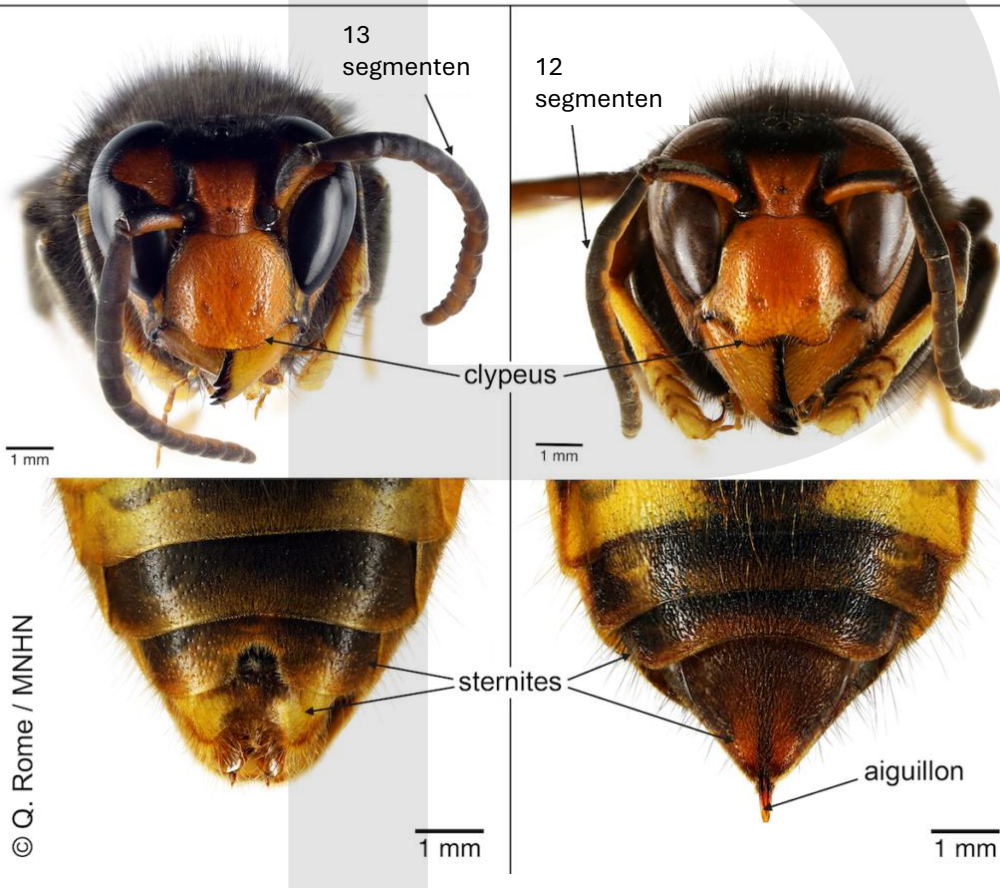
Europese hoornaar

Levensloop 1

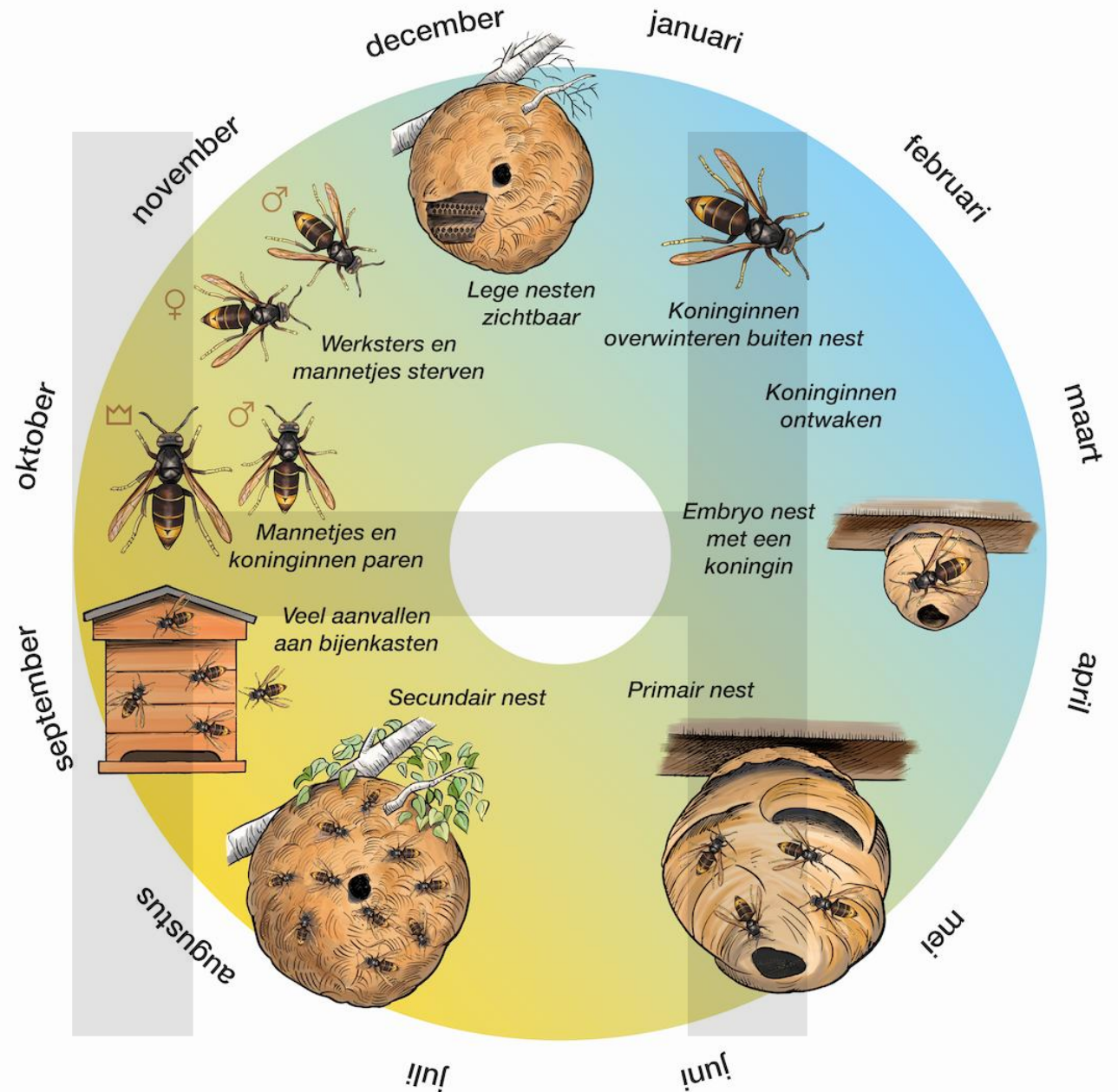
Man / dar

Vrouw / werkster

© Q. Rome / MNHN

<https://frelonasiatique.mnhn.fr/identification/>

<https://www.vespawatch.be/>

Levensloop 2

Gedurende het seizoen worden de hoornaars groter. AH kan 80% van haar gewicht dragen. Zenders wegen 150mg.

Eerste generatie werksters
14 tot 16 mm
188 en 386 mg

INPN Inventaire
National du
Patrimoine
Naturel

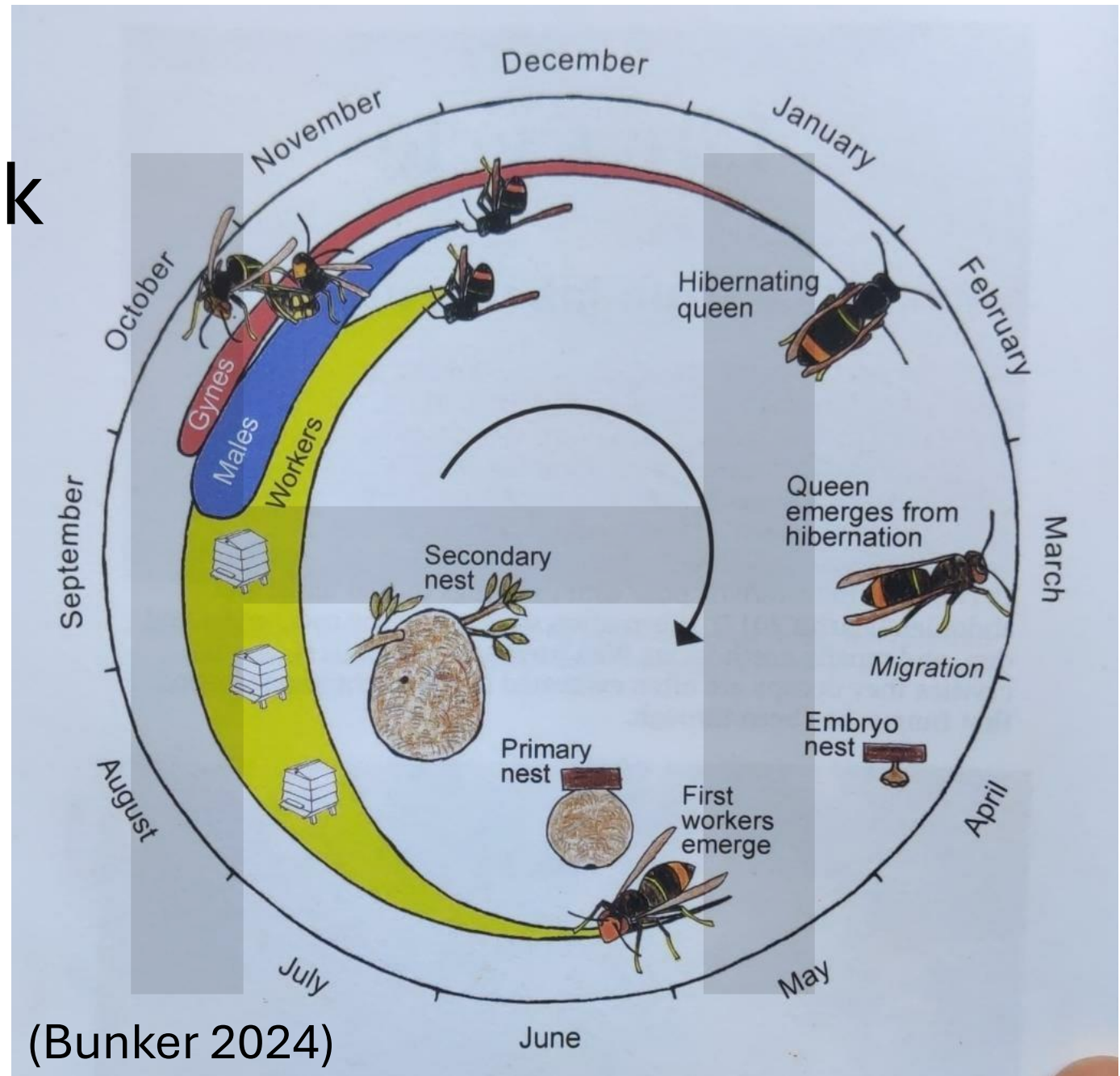
Levensloop 2

Omvang van het volk

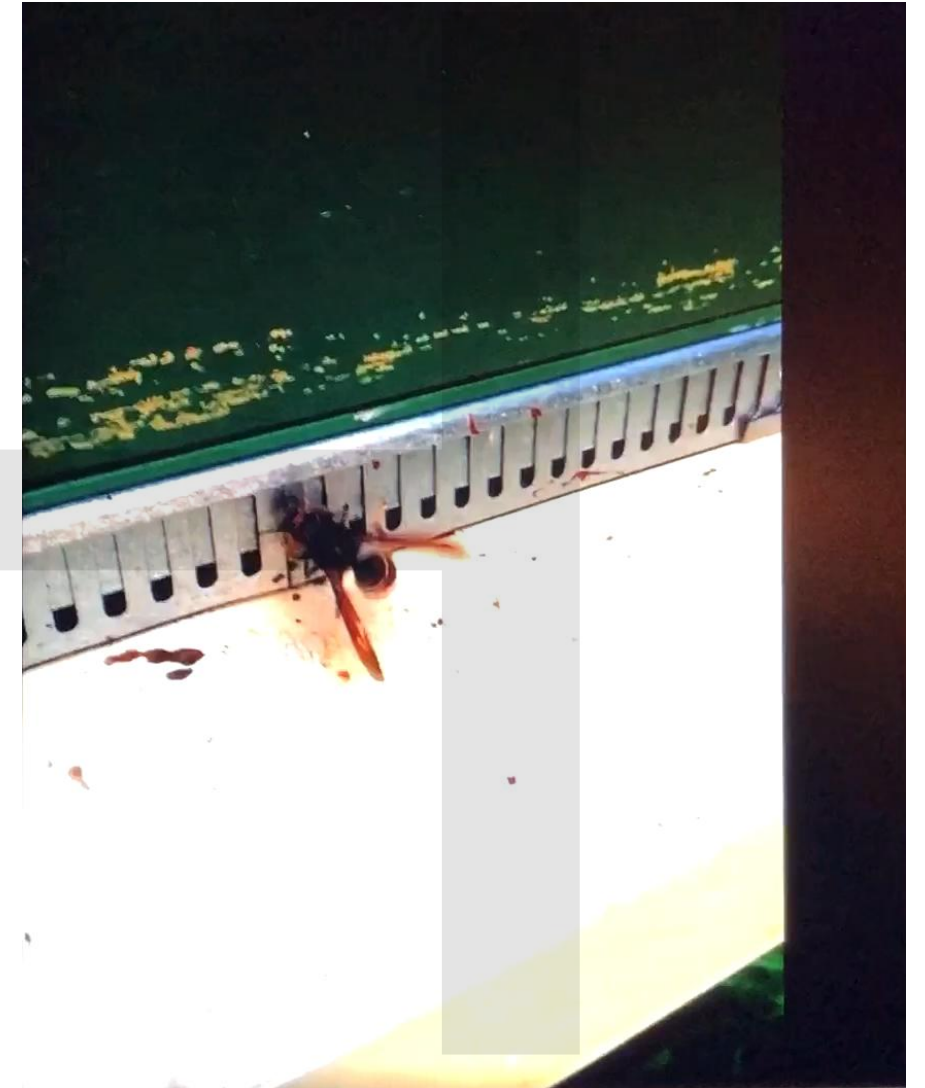
Workers = werksters

Males = darren

Gynes = koninginnen

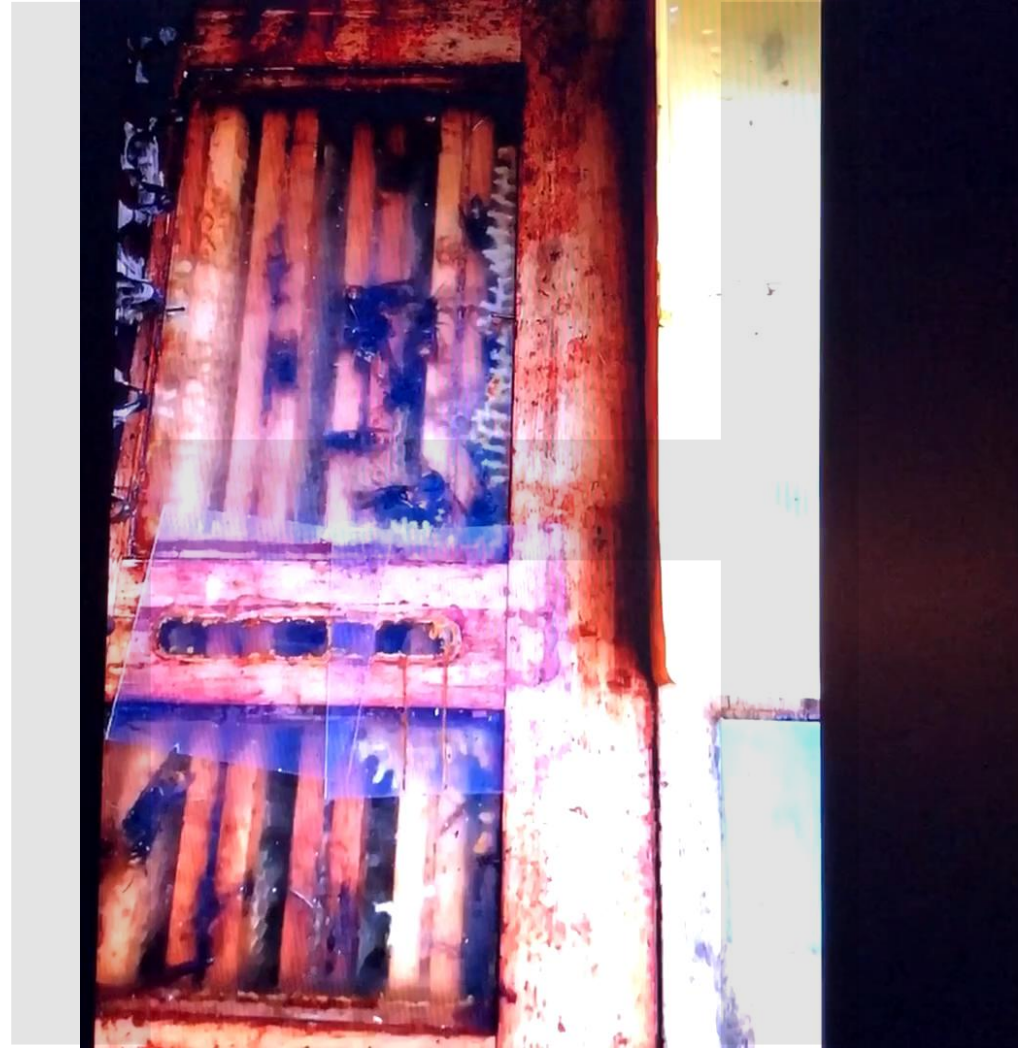
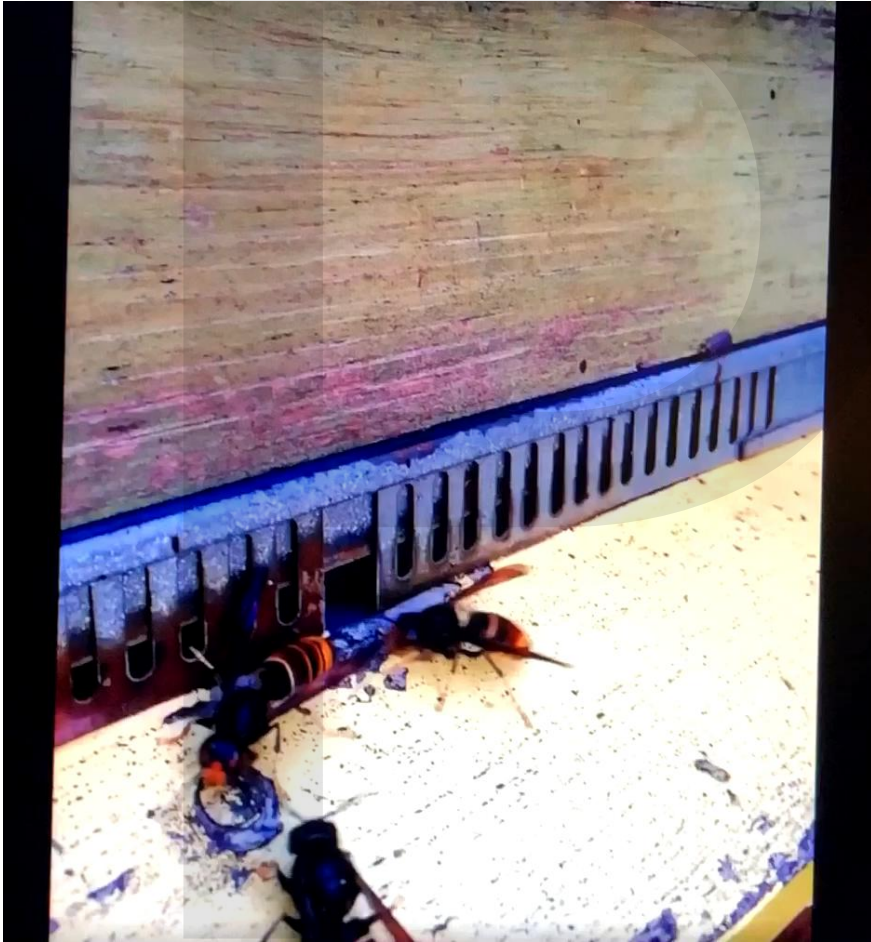

Levensloop 3 Voedsel verzamelen voor een bijenkast

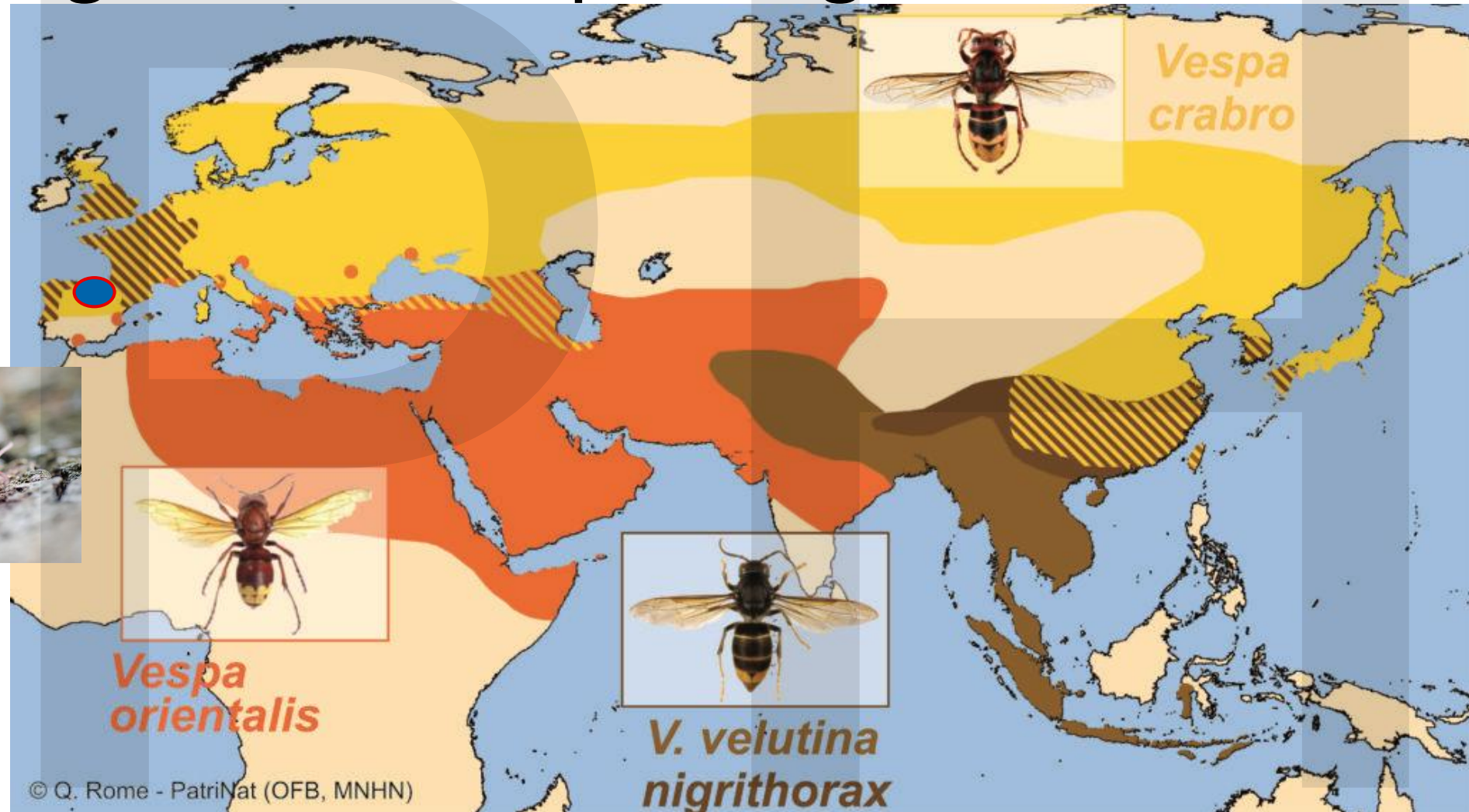

Video's: Guido Sweertvaegher Facebookgroep Vespawatchers en
Antoon Roryck Facebook groep opsporing Aziatische Hoornaar Nederland

Levensloop 3 Voedsel verzamelen in een bijenkast

Geografische verspreiding mondiaal

**Vespa
Soror**

<https://frelonasiatique.mnhn.fr/identification/>

https://www.researchgate.net/publication/385678835_Early_Alarm_on_the_First_Occurrence_of_the_Southern_Giant_

Geografische verspreiding continentaal

2003 Zuid Korea

2004 Frankrijk

2010 Spanje

2011 Portugal

2012 Japan

2013 België

2015 Duitsland

2016 UK, Zwitserland

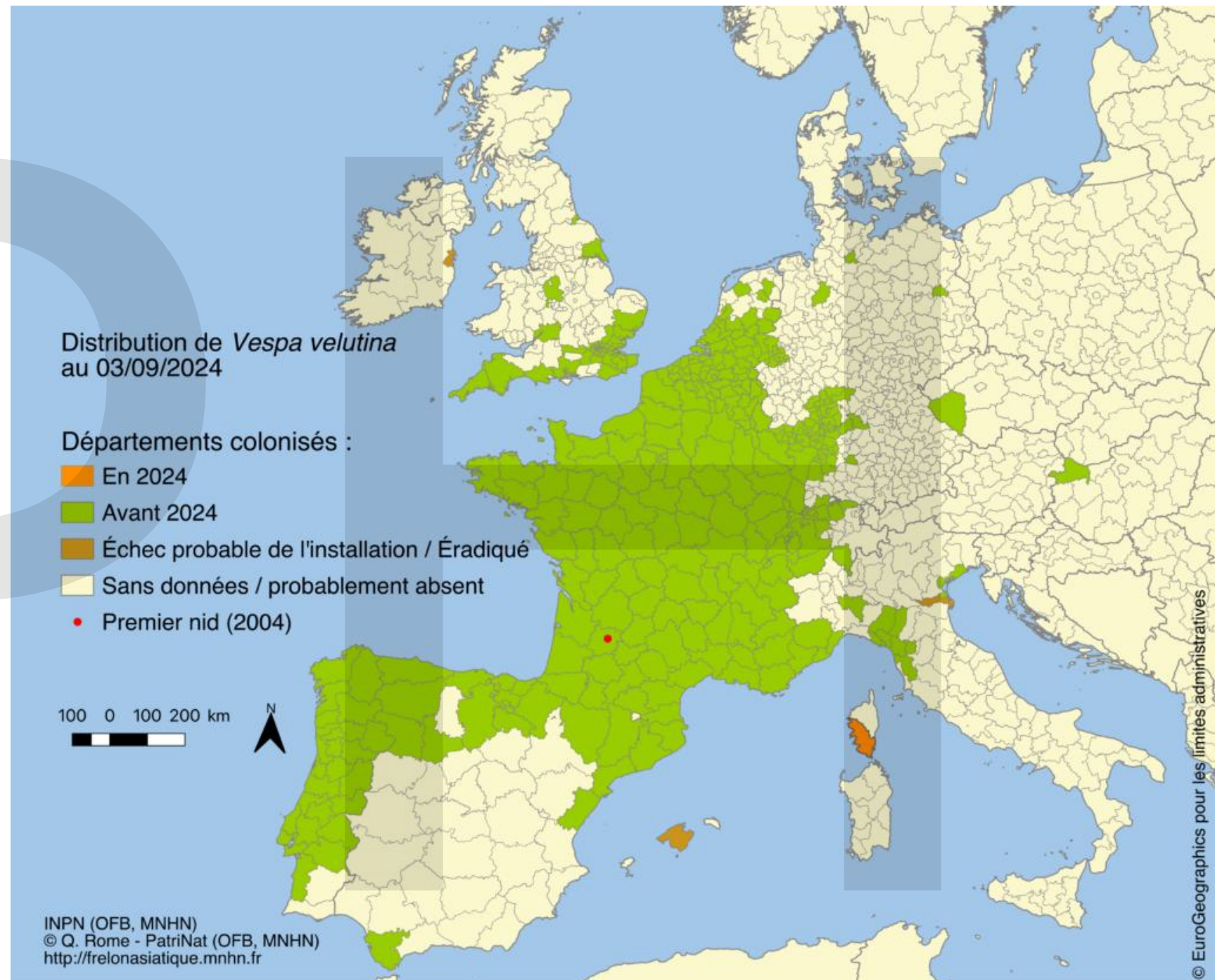
2016 Zwitserland

2017 Nederland

2021 ter hoogte van Utrecht

2023 Verenigde Staten

2024 in alle provincies in Nederland

Geografische verspreiding nationaal/regionaal

Zichtmeldingen imago's en nesten

2021

2022

2023

2024

Groefactor
x.7

2

025

?

Gevonden nesten	2021	2022	2023	2024
Nederland	9	44	500	1594
Utrecht	1	2	9	72 (naar schatting 16 nog niet gevonden)

Data gebaseerd op dataset van www.waarneming.nl (bewerkt) door Petra Dreiskämper / Roel Eijgenraam

Aziatische hoornaar nesten - Seizoen 2024 - Nederland per Provincie

Provincie	Aantal nesten			Succes%	Type nest			Nest dichtheid	
	Verwijderd	Niet Verwijderd	Totaal		Embryo	Primair	Secundair	per km2 (land)	Rangorde per km2
Noord-Brabant	517	217	734	70%	120	143	471	0.15	2
Zeeland	431	39	470	92%	132	89	249	0.26	1
Limburg	244	42	286	85%	42	49	195	0.13	3
Gelderland	137	24	161	85%	19	25	117	0.03	6
Zuid-Holland	40	90	130	31%	17	20	93	0.05	5
Utrecht	72	16	88	82%	12	20	56	0.06	4
Overijssel	57	3	60	95%	4	22	34	0.02	7
Noord-Holland	33	2	35	94%	5	4	26	0.01	9
Flevoland	21	4	25	84%	1		24	0.02	8
Drenthe	24		24	100%	3	4	17	0.01	10
Groningen	12	2	14	86%		1	13	0.01	11
Friesland	6		6	100%	1	3	2	0.00	12
Grand Total	1,594	439	2,033	78%	356	380	1297	0.06	

Bronnen: Michelle Smeets/Natuurlijk Rob, waarneming.nl, Zeeland AH taskforce

Hoe verspreiden door:

- Uitvliegende koninginnen (95% in een straal van 1,4 - 6,2km van het nest)
- Menselijk transport (houttransport)

1 koningin overwinterend

📅 2025-02-20

👤 P. Losekoot

📍 Kampina - Belversven (NB)

✅ Goedgekeurd (met bewijs)

Beleid 2024

- EU lidstaten zijn verplicht maatregelen te treffen omdat de A.H. op de Unielijst staat. (Europese Verordening No. 1143/2024).
 - Bestrijding in 2023 verschoven van uitroeiing naar beheersing.
 - Sinds 2018 zijn provinciën namens het rijk (beleids-) verantwoordelijk voor het invasieve exoten.
 - 3 jarige aanbesteding voor bestrijding A.H. Utrecht in de periode 2023-25 gewonnen door NatuurlijkRob / Rob Voesten.
- (60 nesten ingekocht, per 1 jan 2025 waren hier 42 van gebruikt)
- In provincie Utrecht is ingekocht: bestrijding en hulp bij zoeken m.b.v. zendersets van NatuurlijkRob.

Beleid 2025

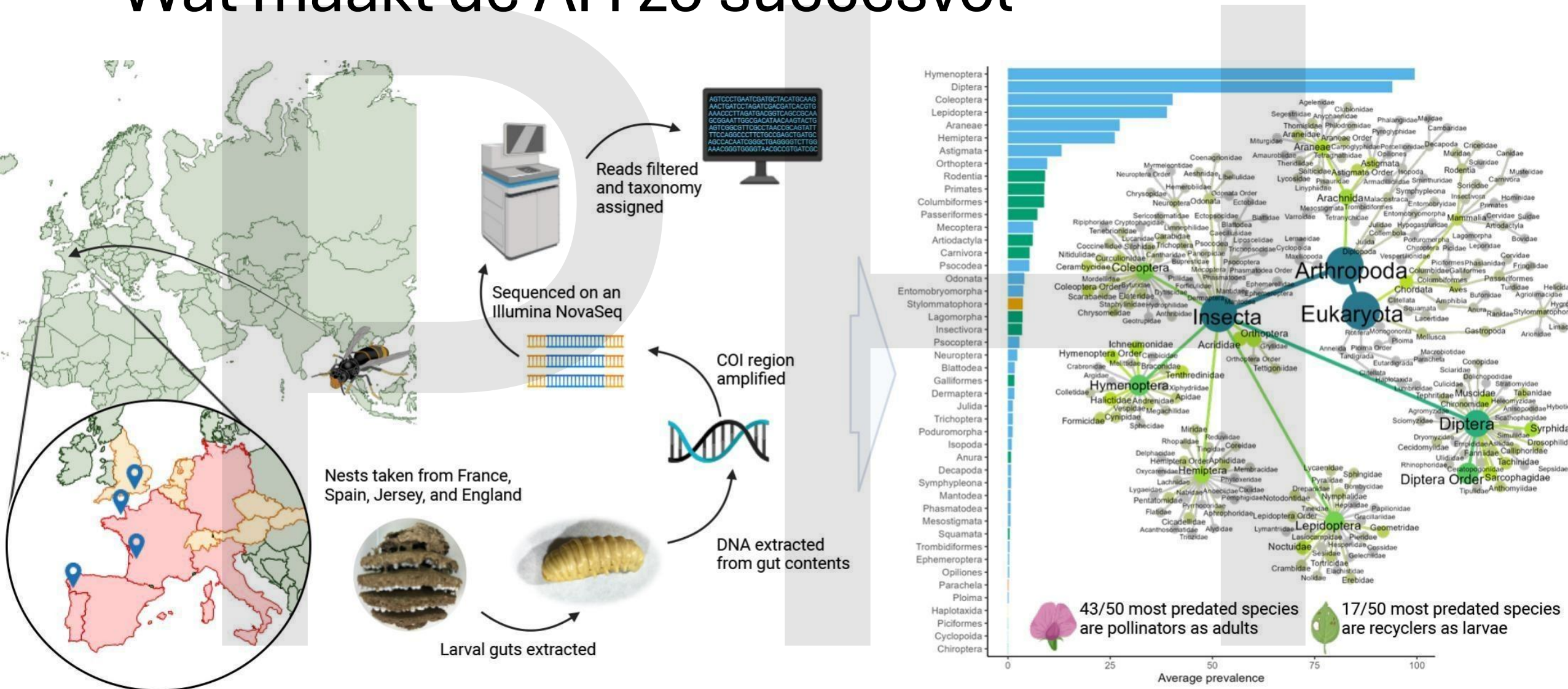
- EU en provincie verantwoordelijkheid blijft ongewijzigd.
- Provincie Utrecht start nieuwe aanbestedingsronde voor 2025
- Garantie voor 100% verwijdering van nesten in Utrecht blijft van kracht.
- Onderzoek naar opstarten zenderteam van Utrecht landschap
- Beleid in de toekomst = in een glazen bol kijken

Afhankelijk van:

- Nieuwe zoekmethodes, dus kosten per nest
- Groeifactor van de nesten, dus impact om mens en natuur

Wat maakt de AH zo succesvol

Vliegafstanden

- Afstand tussen primair en secundair nest 30-100m
- Foerageren primaire nest meestal binnen 350m
- Foerageren secundaire nest vooral binnen 700m
- Foerageren secundaire nest in mindere mate 1000-2000m
- Max foerageer afstand secundaire 5000m (minder dan 5%)
- Max 40km migratie nieuwe koninginnen
- Navigeren op basis van geur, jagen buiten de kast is op individuele basis. Bijendans om informatie door te geven doet de AH niet.
- Vliegroute kan belangrijker zijn van vliegafstand

Vliegtijden

Let op:

- vliegtijden kunnen korter worden met warm weer
- vliegtijden kunnen langer worden met koud weer
- Hoe langer de AH weg is, hoe groter de 'afstandsmarge'
- Voor nauwkeurige tijdsbepaling is merken aanbevolen

Snelheid (mtr/ minuut)	Tijd	Afstand (meter)
100	01: 00	100
	01: 30	150
	02: 00	200
120	02: 30	300
	03: 00	360
	03: 30	420
	04: 00	480
	04: 30	540
	05: 00	600
130	05: 30	660
	06: 00	720
	06: 30	780
	07: 00	840
	07: 30	975
	08: 00	1040
	08: 30	1105
	09: 00	1170
	09: 30	1235
	10: 00	1300

Welk gevaar vormt de AH voor zijn omgeving?

1. Predateren op bijenvolken (bij 1 nest per km² = 3-29% van de volken in gevaar)
2. Overbrengen Moku-virus op bijen
3. Veroorzaken foraging paralysis > risico voor succesvolle bestuiving
4. Verlies biodiversiteit (beperkt bewezen in onderzoeken)
5. Spuiten van gif met gevaar voor de ogen
6. Economische schade: in Frankrijk 3-30 miljoen per jaar in bijenvolken

Dodelijke ongelukken door:

1. Anafylactische shock
2. Verstoring van nesten tijdens grasmaaien, snoeien rijden met tractoren

Bron: Vlaamse regering, ministerieel besluit tot vaststelling van een beheerregeling van de Aziatische hoornaar (Vespa Velutina) (8 mei 2024).

Melding maken

1. Zichtmelding in het veld
2. Invoer www.vliefvrij.nl
Obsld
3. Lokaa
zoekt
hoorn
4. Vliegri
zende
5. Nest g
melde
6. Na verificatie binnen 5 werkdagen
verwijderd door via de provincie
aangesteld team van NatuurlijkRob

Ook na al deze stappen niet doodslaan!
**Je hebt één hoornaar nest gevonden, ~~er kunnen er~~
~~meer zijn!~~**
Er zijn meer nesten in de omgeving.

Praktijkvoorbeeld: nest Utrecht (Wierslaan)

Secundair nest Vespa velutina 20-10-2024 (Wierslaan, Utrecht)

Praktijkvoorbeeld: nest Utrecht (Wierslaan)

Datum eerste waarneming: 2024-10-7

Start zoektocht: 2024-10-7

Nest gevonden: 2024-10-18

Zoektijd: 12 dagen

Verwijderd: (met lans) 2024-10-23

Robinia (plantjaar 1955)

22m hoogte boven speelplaats van kinderdagverblijf

8+ personen betrokken bij zoektocht

Zoekmethode: AH gemerkt, met wiekpotten vliegrichting bepaald. Bij verschillende temperaturen vliegtijd gemeten. Hoornaar gevangen en losgelaten (klein duimpje methode). Veel! rondlopen in zoekgebied, zoekgroep Utrecht Stad ingezet.

Praktijkvoorbeeld: nest Utrecht (Witte-vrouwen)

Praktijkvoorbeeld: nest Utrecht (Witte-vrouwen)

Secundair nest *Vespa velutina* 10-30-2024 (Witte-vrouwen, Utrecht)

Praktijkvoorbeeld: nest Utrecht (Witte-vrouwen)

Nest Vespa Velutina 30-10-2024 (Witte-vrouwen, Utrecht)

Praktijkvoorbeeld: nest Utrecht Witte-vrouwen

Datum eerste waarneming: 2024-10-18

Start zoektocht: 2024-10-20

Nest gevonden: 2024-10-30

Zoektijd: 10 dagen

Verwijderd: (met lans) 2024-10-31

21m hoogte boven binnentuin van een flat

Plantaan

1 persoon betrokken bij zoektocht

Zoekmethode: met wiekpotten vliegrichting bepaald. Via waarneming.nl 2^e locatie voor vliegrichting gevonden. Met de fiets rondrijden om te spotten.

Praktijkvoorbeeld: nest 2

Houten (buiswater)

Praktijkvoorbeeld: nest 2

Houten (buiswater)

Datum eerste waarneming: 2024-9-9
Start zoektocht: 2024-10-19
Nest gevonden: 2024-11-3
Zoektijd: 16 dagen
Verwijderd: (weggezaagd) 2024-11-9

12m hoogte boven speeltuin/parkeerplaats

Eik

5 personen betrokken bij zoektocht

Zoekmethode: bewoner vliegrichting en tijden laten bepalen > in het veld AH's, vangen, merken, loslaten en volgen.

1 imago ter plaatse

2024-10-26 16:46

Ellen

Houten - Schonauwen (UT)

Goedgekeurd (met bewijs)

Praktijkvoorbeeld: nest 2 Houten (buiswater)

Zoek op verschillen tijdstippen i.v.m. de stand van de zon

Praktijkvoorbeeld: nest 2 Houten (buiswater)
Zoek vanaf verschillende standpunten rondom een boom

Praktijkvoorbeeld: nest 2 Houten (buiswater)

Nuttige informatie voor de bestrijder die op waarneming.nl gezet kan worden:

- Overzichtsfoto waar de hele boom op staat.
- Foto of beschrijving van de ondergrond i.v.m. hoogwerker.
- Een zo exact mogelijk adres.

📅 2024-11-03 12:09
👤 Peter Hoogland
📍 Houten - Schonauwen (UT)
✅ Goedgekeurd (met bewijs)

Actief nest van de Aziatische Hoornaars. Aan het buiswater 26. Actief vliegend. Met drone gemeten op 12m hoogte. Ondergrond is een stenen straat, dus bereikbaar met hoogwerker lijkt mij.

Praktijkvoorbeeld:
nest 3 Houten
(rozentuin)

Praktijkvoorbeeld: nest 3 Houten (rozentuin)

Secundair nest *Vespa velutina* 8-11-2024 (Rozentuin, Houten)

Praktijkvoorbeeld: nest 3 Houten (rozentuin)

Datum eerste waarneming: 2024-9-18

Start zoektocht 2024-11-3

Nest gevonden: 2024-11-8

Zoektijd: 6 dagen

Verwijderd: 2024-11-18

17m hoogte naast een speeltuin

Lariks

3 personen betrokken bij zoektocht

Zoekmethode: logische afstand tussen hout knagen en het nest (vaak minder dan 200 meter), informatie van een bewoner en lukraak rondfietsen.

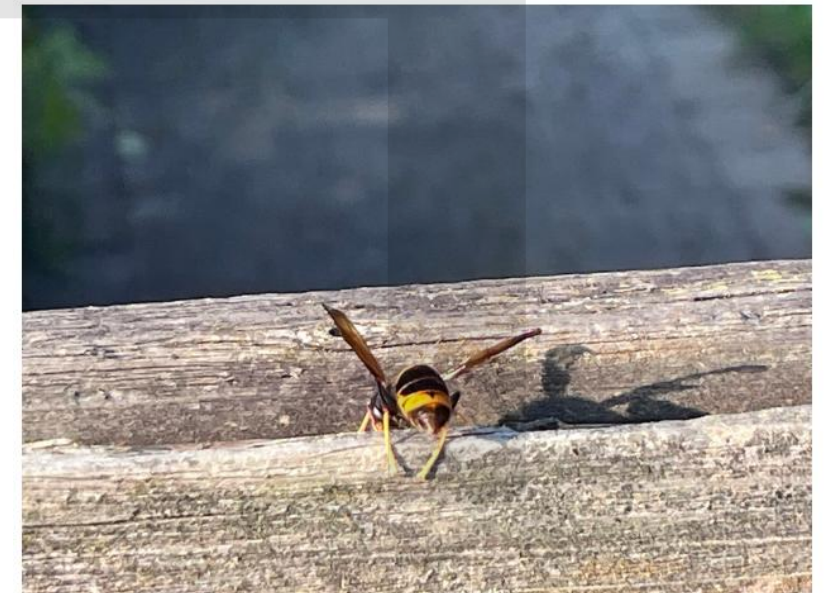

2024-09-18 17:00

Externe bron

Houten (UT)

Goedgekeurd (met bewijs)

Praktijkvoorbeeld: nest 3 Houten (rozentuin)

Datum eerste waarneming: 2024-9-18

Start zoektocht 2024-11-3

Nest gevonden: 2024-11-8

Zoektijd: 6 dagen

17m hoogte naast een speeltuin

Lariks

3 personen betrokken bij zoektocht

Praktijkvoorbeelden elders:

Oud-Heverlee, Vlaams Brabant.
25 nov 2024 3m hoog

Rijckholt, Limburg. 10 aug 2022
30 cm hoog Rob Voesten

Burgum, Friesland. 11 juli 2024
10 cm hoog Ferdinand Kruize

Praktijkvoorbeelden elders:

Rijckholt, Limburg. 11 juli 2024
-10 cm hoog Rob Voesten

Nestlocaties

Locaties primaire en secundaire nesten:

- In vegetatie 61%
 - In bebouwing 36%
 - In de grond 3%
-
- Primaire nesten vaker in menselijke constructies
 - Secundaire nesten in 94% van de gevallen in natuurlijke objecten zoals bomen. Overige situaties in heggen, de grond of bosjes.
 - Lichte voorkeur voor eikenbomen
 - Voorkeur voor locaties in een omgeving met water Franklin et al. (2017)

Springtrapping/selectieve vallen

Doel: jonge koninginnen vangen
feb-mei voorjaars vallen
okt-dec najaars vallen

Bij actieve predatie van bijenkasten of oude nestlocaties te gebruiken.

Opening van 8,2 – 9 mm gebruiken. EH past er dan niet in. 6mm mazen voor ontsnappen bijvangst!

1x per dag checken op bijvangst =
verantwoordelijkheid van de plaatser!

Springtrapping/selectieve vallen

Nadelen:

6 onbeheerde vallen = evenveel schade als 1 AH nest

Ook schade aan nacht vliegers die niet ten prooi zouden vallen aan de AH

Nadeel van springtrapping/ selectieve vallen

Voorbeeld onjuist geplaatste val >

Uitspraak van het Franse
natuurhistorisch museum: 'Massale
acties met vallen kunnen een grotere
negatieve impact hebben op insecten
en het ecosysteem '

Elektrische harp

Hoe werkt het: rondvliegende AH's worden geëlektrocuteerd door het raken van de draden die 1,8-2 cm uit elkaar staan

Selectiviteit: 30-90%

Bijvangst: ja, maar beperkt

Kosten: €250-350 per harp

Hoornaar schild stop it max

Hoe werkt het: de 'muilkorf' zorgt voor een hoornaar vrije/luwe zone. Door de maasgrootte kunnen de AH's niet met veel tegelijkertijd bij het vlieggat komen. De kans op foraging paralysis neemt af

Bijvangst: n.v.t.

Effectief: beperkt voor vangst op terugkomende bijen, positief effect op verminderen foraging paralysis

Kosten: €15-30 per schild

Selectieve vallen

Hoe werkt het: individuele hoornaars vangen (hoofdzakelijk koninginnen) om toekomstige nesten te voorkomen

Bijvangst: groot

Effectief: erg afhankelijk van locatie, type, lokstof

Kosten: €6-16

3D geprinte versies zijn goedkoper

Effectief en niet selectief

Effectief en niet selectief

Effectief en selectief

Niet effectief en niet selectief

Lokpot/wiekpot

Doel: AH lokken zodat vliegtijd en vliegrichting gemonitord kunnen worden.

Gat: $\varnothing$ 2-4 mm

Wiek van katoen of swiffer doek (eerst koken)

Lokstof: Trappit of 30% bier / 30% witte zoete wijn / 30% suikerwater. (Beter = invertsuiker)

Tip: op de bovenkant v.d. pot Trappit vernevelen met een plantenspuit.

Belangrijke bijvangst = bewustwording van het probleem in een wijk, bewoners activeren mee te zoeken.

In een open gebied zodat vliegrichting zichtbaar is.

**Niet met ducktape
Wel met tie-wrap of
elektra draad.**

**Op ooghoogte, in de buurt van meldingen,
op een plek waar veel mensen
langskomen.**

**Altijd met uitlegkaart en gegevens
contactpersoon.**

Lokpot/wiekpot plaatsen

**Tip: maak een foto van de locatie voor in de Mymaps en
medezoekers uit de zoekgroep.**

Doe wat binnen jouw bereik ligt

De beste manier om bijen en andere insecten in een bepaalde omgeving te beschermen en stress te verminderen = de AH compleet verwijderen.
Dus (het grootste deel van de) nesten zoeken en verwijderen!
(Dr. Sarah bunker 2024)

AH-KRLIJ bestrijding community

Via deze community kun je lid worden van zoekgroepen in Houten, Odijk, Lopik, Vijfherenlanden, Bunnik, Wijk bij Duurstede, Nieuwegein, IJsselstein, Tull en 't Wall en Schalkwijk

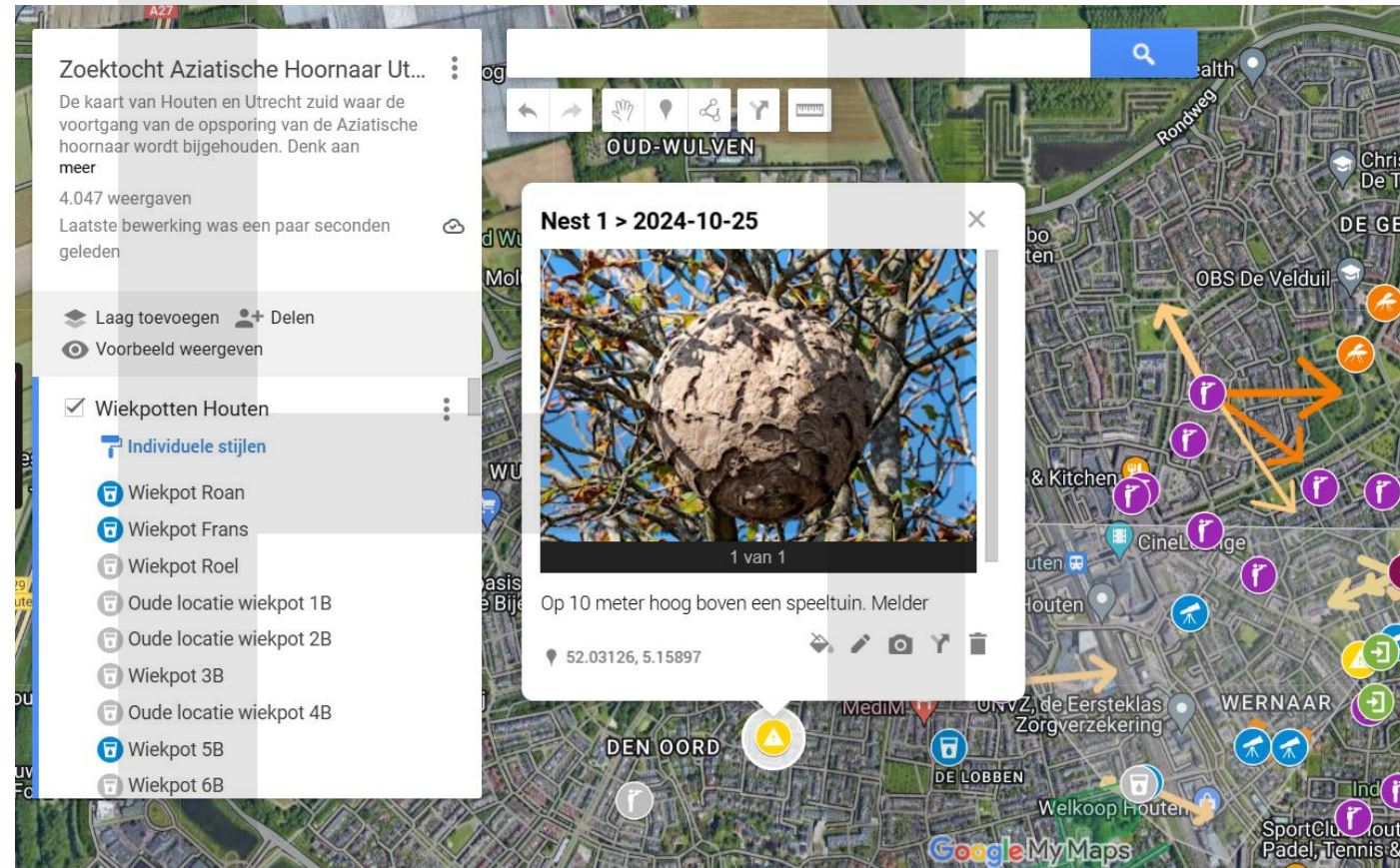

Zoekgroep Utrecht Stad

Via deze community kun je ook lid worden van andere zoekgroepen in de provincie Utrecht

Google: MyMaps

- Snel veel informatie delen
- Eenvoudig bewerken in het veld
- Zoekgebieden selecteren
- Foto's inladen
- Vlieglijnen zichtbaar maken
- Oude data = startpunt voor nieuw zoekseizoen

Nuttige sites

Kenniscentrum AH: <https://hoornaar.eu/>

NBV: <https://www.bijenhouders.nl/ontwikkeling-aziatische-hoornaar/ontwikkelingen-aziatische-hoornaar-in-nederland/>

Vlaams bijeninstituut: <https://vlaamsbijeninstituut.be/expertisecentra/aziatische-hoornaar/>

EIS: <https://www.eis-nederland.nl/aziatischehoornaar>

Franstalig: <https://frelonasiatique.mnhn.fr/>

Franse AH bestrijder Etienne: <https://www.youtube.com/@EtienneLGF>

Podcast:
<https://open.spotify.com/episode/3WVXciH2AdYQmFbYzupRZi?si=AlcypmZVSvWLrfTxAz92dg>

Downloadpagina AH documenten: <https://www.bijenhouders.nl/themas/aziatische-hoornaar/>

A detailed close-up photograph of a wasp's head, showing its large compound eyes, antennae, and mandibles. The wasp has a yellowish-brown thorax and a dark, hairy abdomen. A blue speech bubble is overlaid on the right side of the image, containing Dutch text. The background is a soft, out-of-focus mix of pink and purple hues.

Tot ziens bij
het zoeken
naar nesten in
het veld!

Hoe nu verder?

Zoekkoffers beschikbaar bij Tamara de Wild en Han Buijze.

In het voorjaar

1. Jonge koningen vangen met selectieve vallen (met adapter)
(<https://www.imkersoudenrijn.nl/images/Gebruik%20selectieve%20val.pdf>)

2. primaire nesten opsporen

(https://www.imkersoudenrijn.nl/images/flyer_embryonesten_v9jan23.pdf)

In de zomer:

3. Nesten opsporen met zenderapparatuur (wordt door één van onze leden aangeschaft en beschikbaar gesteld aan de vereniging) met de verkregen donaties worden eventuele zoekgeraakte zenders betaald

4. Ervaring opdoen met het "beschermen van de bijenkasten" (zie <https://vespabusters.com/blog/beschermen-bijenkast/>)

